

Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri 13, Sayı 2
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
<http://cins.ankara.edu.tr/>

Kadınlarda Kendini Susturma: Çevre, Annelik Deneyimi, Eğitim ve İlişki Durumunun Rolü

Meva Demir Kaya; Figen Çok

Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 15 Aralık 2021

Yazı Gönderim Tarihi: 20.02.2021

Yazı Kabul Tarihi: 09.09.2021

Bu makaleyi alıntılanmak için: Meva Demir Kaya; Çok F., “***Kadınlarda Kendini Susturma: Çevre, Annelik Deneyimi, Eğitim ve İlişki Durumunun Rolü***” *Fe Dergi* 14, no. 2 (2021), 33-43.
URL: http://cins.ankara.edu.tr/26_4.pdf

Bu eser akademik faaliyetlerde ve referans verilerek kullanılabilir. Hiçbir şekilde izin alınmaksızın çoğaltılamaz.

Kadınlarda Kendini Susturma: Çevre, Annelik Deneyimi, Eğitim ve İlişki Durumunun Rolü*

Meva Demir Kaya**

Figen Çok***

Kadınlar yakın ilişkilerinde herhangi bir çatışmadan kaçınmak ve ilişkilerini güvenceye almak amacıyla kimi zaman başkalarının istek, ihtiyaç ve beklentilerini kendininkinin önünde tutarak kendilerini susturmaktadırlar. Bu ilişkisel sürece kadınların sahip oldukları duygu ve düşünceler ile çevresel faktörler eşlik edebilir. Bu araştırmanın amacı genç kadınların kendini susturmalarını iki farklı kentte yaşayan kadınlar üzerinde annelik deneyimi, eğitim düzeyi ve ilişki durumu açısından incelemektir. Araştırma İstanbul ve Erzurum'dan eğitime devam eden ve etmeyen toplam 503 genç kadınla yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak amacıyla Kendini Susturma Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre kadınlarda kendini susturmanın ele alınan iki kentte yaşıyor olmaya ve eğitim düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Kendini susturma düzeyi konusundaki bulgular iki kentte ve farklı eğitim düzeylerinde kendilerini susturma düzeyi arasında bulunan farklar doğrultusunda yorumlanmaktadır. Öte yandan annelik deneyimi ile ilişki durumuna göre kendini susturma açısından anlamlı farklar bulunmamıştır. Bulgular kadın araştırmaları birikimi çerçevesinde tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kendini susturma, genç kadınlar, çevre, annelik, eğitim, ilişkiler

Self Silencing in Women: The Role of Environment, Motherhood Experience, Education, and Relationship Status

Women sometimes silence themselves by keeping wishes, needs and expectations of others more than their own to avoid any conflict and to secure themselves in their intimate relationships. The relational process may be accompanied by feelings and cognitions of women and environmental factors. The purpose of this study is to examine young women's self silencing among women living in two different cities in terms of motherhood experience, education level, and relationship status. The research was carried out with 503 young women (student/non student) in Istanbul and Erzurum. In order to collect data Silencing The Self Scale and Demographic Information Form were used. According to the findings of the study, it was found that self silencing in women differs according to living in the two cities and education level. The findings on the level of self silencing are interpreted in line with the differences found between the level of self silencing in the two cities and different educational levels. On the other hand, there were no significant differences in terms of self silencing according to the motherhood experience and relationship status. Findings are discussed within the framework of women's studies..

Keywords: self silencing, young women, environment, motherhood, education, relationships

Giriş

Susturma, genellikle kadın çalışmalarında incelenen bir kavramdır (Kurtiş, 2010). İlişkisel bir süreç olan susturmanın, genellikle sessizlik ile sessizlik olarak ele alındığı ve sessizlik kapsamında ise grup ve bireysel sessizlik olarak iki yönelimi olduğu dikkat çekmektedir (Jack ve Ali, 2010). Grup düzeyinde sessizliğe genellikle telkine eğilimli olan ve kararlarını grubun normları doğrultusunda şekillendiren bireylerin bulunduğu ortamlarda rastlanmaktadır (Le Bon, 2009). Bireysel düzeyde sessizlik ise kendini susturma olarak ele alınabilir. Yakın ilişkilerdeki etkileşimde yoğunlaşan kendini susturma, kişinin ilişkisel süreçteki benliği üzerine düşünmesini vurgulamaktadır (Jack, 1991).

*Bu çalışmada "Genç Kadınlarda Kendini Susturma ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Kimlik İşlevleri Üzerindeki Etkisi" başlıklı doktora tezinde yer alan veri seti kullanılmıştır.

**Dr. Öğr. Üyesi, Orcid: 0000-0002-1174-6305, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, meva.demir@atauni.edu.tr , Yazı Gönderim Tarihi: 20.02.2021, Yazı Kabul Tarihi: 09.09.2021

***Prof. Dr., Orcid: 0000-0003-2406-1345, Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, figencok@baskent.edu.tr.

Kendini susturma kavramının çıkış noktası; kadınların ilişkisel süreçlerde herhangi bir çatışmadan kaçınmak, ilişkilerini güvenceye almak ve böylelikle yakın ilişkilerini sürdürmek amacıyla kendi seslerini bastırmalarına dayanmaktadır. Bu nedenle kendini susturma erkeklerdence, kadınlar ile karakterize edilir (Jack ve Ali, 2010). Jack (1991) ile alanyazına giren kendini susturma, klinik ortamdaki depresyon tanısı almış kadınların anlatıları ile geliştirilmiştir. Söz konusu anlatılarda kendini susturmanın ardından kadınlarda kendine ve yaşamlarına yönelik bir kayıp hissi doğrultusunda çaresizlik, utanç, öfke ve kendine ihanet duygularının yaşandığı görülmüştür. Bu kadınların kendi istek ve ihtiyaçlarındansa, başkalarınınkine daha fazla önem verdikleri bilinmektedir (Jack, 2003). Bir diğer ifadeyle kadınlar başkalarının istek, ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması amacıyla kendilerinden feragat edip kendilerini sustururlar. Bu doğrultuda kendininkilerdence başkasının istek ve ihtiyaçlarını ön plana almaya dayanan ve yakın ilişkilerde partnerinin mutluluğuna ilişkin sorumluluk duyulan 'kendini kurban olarak görme' boyutu dikkat çekmektedir. Kendini susturmaya ilişkin diğer boyutlar ise, hissedilen duygulara yabancılaşma doğrultusunda benliğin bölünme eğilimi olarak görülen 'bölünmüş benlik', dış dünyadan ve medyadan aktarılan kadına ilişkin ideal imajlarla kadının kendini acımasızca yargılamasına dayanan 'dışsallaştırılmış benlik algısı' ve tüm bu süreçlerde kendi ifadelerini engelleme olarak değerlendirilen 'kendini susturma' olarak sıralanmaktadır. Kendini susturmaya ilişkin bu boyutlar genellikle kadınsı cinsiyet özelliğinde yer alan ideallerden ve kültür tarafından oluşturulan normlardan etkilenmektedir (Jack ve Ali 2010, Jack ve Dill 1992).

Feminist yaklaşımda kendini susturmanın sıklıkla ele alındığı dikkat çekmektedir (Dainow 2014, Fivush 2002, Gilligan 2017, Jack 1991). Gilligan (2017) tarafından öne sürülen ilişkisel kuramda kadınların ilişkilerinde attıkları adımlarla benliklerini yapılandırdıklarını öne sürerek kendilerini genellikle susturmaya başladıkları dönemin ergenlik olduğundan söz eder. Söz konusu gelişimsel dönemde kadınlar kendi seslerini bastırdıklarından yaşamı olduğu gibi yaşayamama ve gerçek benlikten uzaklaşarak ideal kadın imajının yer aldığı bir benlik yapılandırma sürecine girerler.

Feminist yaklaşımın yanı sıra kültürel bakış açısına göre başkasının istek ve ihtiyaçlarına öncelik vermek, ilişkilere uyum sağlamak ve böylelikle bu ilişkilerle var olmak ilişkisel benlik yapısında; belirlenen hedefler doğrultusunda seçim yapıp kendini özgürce ifade edebilmek ise ayrışık benlik yapısında yaşanan süreçlerdir (Adams ve Plaut, 2003; Kağıtçıbaşı, 2010). Bu nedenle kendini susturma genellikle ilişkisel benlik yapısının yer aldığı toplulukçu kültürlerde yaygın görülmektedir. Öyle ki ilişkisel benlik yapısında toplum bireyin normatif olgulara uymasını beklemektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Kadının kendini olduğu gibi hissetmesi, kendini ifade edebildiği bir kültürde yer almasına bağlıdır (Jack ve Ali, 2010). Ancak kendini susturma normatif bir uygulama olarak algılandığında, kendini susturma kadınlar için bir tehdit olarak görülmeyebilir (Kurtiş, 2010). Aksine ilişkisel süreçte benlikleri koruyan bir mekanizma olarak görülebilir. Bu doğrultuda farklı çevrelerde yer alan kadınların kendini susturma düzeylerini belirlemek önemli görülmektedir.

Genellikle toplulukçu kültürlerde bulunan ataerkil toplumsal normlar ve geleneksel cinsiyet özellikleri kadınların boyun eğici tutumlar geliştirmelerine neden olur (Jack, 1991). Söz konusu bu tutumlar kadınların yaşamlarında birçok rolde görülebilir. Örneğin annelik rolüne sahip kadınların kültürel normlar doğrultusunda, annelik beklentilerini yerine getirmeye çalışırken kendilerine yabancılaşmaları, diğer insanlardan ve çevredeki kültürden kopuk hissetmeleri kendini susturmaya neden olur. Bu nedenle feminist ve kültürel çalışmalar, yalnızca kadınların yaşamlarının yapısal ve maddi koşullarını değil, aynı zamanda kadınlığa, anneliğe ve doğum sonrası depresyona yönelik kültürel tutumları da incelemektedir (Mauthner, 2010). Doğum sonrası depresyon yaşayan kadınlar anneliğe ilişkin kültürel beklentileri yerine getirmek için kendilerini susturmaktadırlar (Jack ve Ali, 2010). İçinde buldukları kültürde yer alan annelik ideali ile sahip oldukları anne olma gerçeği arasında bir gerilim yaşayan kadınlar, suçluluk duygusunun da eşlik ettiği güçlü iç çatışmayı deneyimlemektedirler (Zoellner ve Hedlund, 2010). Dolayısıyla bir kadının içinde bulunduğu kültürün, partneriyle kurmuş olduğu ilişki kadar, anneliğe ilişkin rolleri de şekillendirdiği düşünülmektedir.

Kendini susturmanın toplulukçu ve bireyci kültürlerde bulunma durumuna göre farklılık göstermesinin yanı sıra; eğitim durumundan da etkilendiği bilinmektedir (Jack, Pokharel ve Subba, 2010). Düşük düzeyde eğitimin kişinin kendi sesini duyurmasını, diğer bir deyişle ifade ediciliğine yön vermesini engellediği söylenebilir. Drat Ruszczak (2010) düşük eğitim düzeyinin ve bunun yanı sıra düşük benlik saygısının kendini susturmayı artırdığını öne sürerek düşük benlik saygısının okula ilişkin faaliyetlerde bulunma ve eğitim düzeylerini iyileştirme motivasyonunu engelleyebildiği gibi, düşük eğitimin de benlik saygısını geliştirme fırsatlarını azaltabildiğini ifade etmektedir. Bu nedenle her iki faktörün de birbirini etkilediği, sınırladığı ve kadınların kendini susturmasında önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Hautamaki (2010) tarafından yapılan

çalışmada, eğitim düzeyi ne kadar düşükse, kadınlarda kendini susturmanın da o kadar yüksek olacağına ilişkin görüşler yer almaktadır. Bu doğrultuda eğitim ile kadınların kendini susturmasının önüne geçilebilme varsayımı göz önüne alındığında, kendini susturmanın eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek oldukça önemlidir.

Herhangi bir ilişki durumu da kendini susturmayı etkileyebilmektedir (Jack ve ark., 2010). Hatta kendini susturmayı etkileyen en önemli faktörün yakın ilişkiler olduğu düşünülmektedir (Jack ve Ali, 2010). Kendini susturmanın temel amaçlarından biri ilişkileri sürdürme çabası olduğundan, ilişkilerin sonlanması ve bununla birlikte yaşanabilecek yalnızlık duygusu büyük bir tehdit olarak algılanmaktadır. Kadınlarda kimliğin kurulan yakın ilişkiler kapsamında yapılandırılması, bir diğer ifadeyle kadınlarda kimlik biçimlenmesi ile yakınlık duygusunun eş zamanlı yaşanabildiği göz önüne alındığında (Erikson, 1994; Gilligan, 2017) kadınlar yalnızlığı deneyimlememek amacıyla işlevsel olmayan bir savunmaya yönelebilir ve kendilerini susturabilirler. Bu kez de kendini susturmayı deneyimleyen kadınlar kendilerini yoğun bir baskı altında hisseder. Öyle ki hem ilişkilerin sona ermesiyle yaşanan yalnızlık, hem de kendini susturma istenmedik birer durumdur (Jordan, 2010). Ancak yakın bir ilişkinin o an yaşanıp yaşanmamasının kendini susturma üzerindeki etkisine ilişkin, bir diğer ifadeyle kadınların herhangi bir yakın ilişkiye sahip olma ya da olmama durumlarına göre kendini susturma düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle kendini susturmanın yakın bir ilişkiye sahip olduğunda gerçekleşip gerçekleşmediğine ya da bilişsel süreçte yakın ilişkilere ilişkin düşünce ve inanışlarla oluşup oluşmadığına yönelik sonuçlar önemli görülmektedir.

Kendini susturmanın erken çocukluk döneminde olduğu ve bireyin içinde bulunduğu kültürel normlar ile kadın ve erkekler arasında farkların belirginleşmesi doğrultusunda gençlik döneminde yoğunlaştığı ifade edilmektedir (Miller, 1996). Genç yetişkinlik döneminde, psikososyal gelişim evresi olarak yakınlığa karşı yalıtılmışlık duygusu deneyimlendiğinden (Erikson, 1994) ve kendini susturmanın da temel amacının yakın ilişkileri sürdürebilmek ve güvenceye almak olduğu bilindiğinden (Jack, 1991), bu çalışma kapsamında genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda kendini susturmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesinin alana katkı sunacağı düşünülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde kendini susturmanın genellikle genç kadınlarda ele alındığı (Gordon, 2010; Zoellner ve Hedlund, 2010), öte yandan çoğunlukla depresyon (Astbury, 2010; LaFrance, 2009; Miller, 1996; Nicolas, Hirsch ve Beltrame, 2010; Oh, 2010; Stoppard, 2010), feminist kimlik (Witte ve Sherman, 2002), travma (Granski, Javdani, Sichel ve Rentko, 2020), benlik saygısı (Neely Smith ve Patsdaughter, 2003; Page, Stevens ve Galvin, 1996; Drat Ruszczak, 2010), iyi oluş (Jordan, 2010), göç (Ali, 2010), toplumsal cinsiyet (Reyes, 2014) ve kronik hastalıklar (Eaker ve Kelly Hayes, 2010; Sormanti, 2010) gibi değişkenlerle birlikte çalışıldığı görülmektedir. Ancak Türkiye’de kendini susturma üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır ve konuya ilişkin sadece birkaç çalışmaya rastlanmaktadır (Demir Kaya, 2019; Kurtiş, 2010). Türkiye’de yapılan bazı çalışmalarda genellikle örnekleme kadınlarda nispeten yüksek eğitime sahip oldukları dikkat çekmektedir (Kurtiş, 2010). Eğitim faktörüne ek olarak yaşanan kent ve ilişki durumunun da araştırılmaya değer olduğu düşünülmektedir. Kadınlarda kendini susturmanın küçük ya da büyük yerleşim yerlerinde bulunmaya göre farklılaşabildiği (Ali, 2010; Drat-Ruszczak, 2010) ve kendini susturmaya özellikle yakın ilişkileri sürdürmek amacıyla başvurulduğu (Jack, 1991) göz önüne alındığında, yaşanan kent ile ilişki durumunun da önemli değişkenler olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı genç kadınların kendini susturmalarını iki farklı kentte yaşayan kadınlar üzerinde annelik deneyimi, eğitim düzeyi ve ilişki durumu açısından incelemektir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Çalışma İstanbul ve Erzurum illerindeki 18-28 yaş aralığındaki kadın katılımcılarla yürütülmüştür. Çalışmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Bu kapsamda öğrenci kadınlarla İstanbul ve Erzurum’da yer alan birer üniversite, okul dışı kadınlarla ise her iki ilde belediyelere bağlı sanat ve meslek kursları üzerinden bağlantı kurulmuştur.

Çalışmada yer alan kadınlardan %22,9’u (115 kişi) İstanbul’daki bir üniversitede, %23,7’si (119 kişi) Erzurum’daki bir üniversitede, %26,4’ü (133 kişi) İstanbul Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı sanat ve meslek eğitimi kurslarında ve %27’si (136 kişi) Erzurum Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı sanat ve meslek eğitimi

kurslarında bulunmaktadır. Öte yandan 243 katılımcının herhangi bir ilişkisi varken (flört/nişanlı/evli), 260 kadının romantik bir ilişkiye sahip olmadığı (ilişkisi yok/boşanmış/eş kaybı) bildirilmiştir. Katılımcılardan 160 kadının ise anne olduğu kayıt edilmiştir. Ayrıca sanat ve meslek eğitimi kurslarında bulunan katılımcıların üniversite eğitimi görmemiş olma kriterini taşımalarına özen gösterilmiştir. Bir diğer ifadeyle bu çalışma kapsamında, söz konusu kurslardaki katılımcılar üniversite eğitimi almayan bireylerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kendini Susturma Ölçeği

Bireylerin kendilerini ne derecede susturduklarını belirleyen ölçek Jack (1991) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Kurtiş (2010) tarafından yapılmıştır. Toplam 31 maddeden oluşan ölçeğin dışsallaştırılmış benlik algısı, kendini kurban olarak görme, kendini susturma ve bölünmüş benlik olmak üzere dört alt boyutu bulunmaktadır. 5'li likert tipinde olan ölçekte yüksek puan almak, kişinin kendisini yüksek düzeyde susturduğunun göstergesidir. Ölçekte örnek madde olarak kendini kurban olarak görme boyutu için "Birine değer vermek, onun ihtiyaçlarını benimkilerin önüne koymak demektir"; dışsallaştırılmış benlik algısı boyutu için "Kendimi başkalarının beni nasıl gördüğüyle değerlendirmeye eğilimliyim"; bölünmüş benlik boyutu için ise "Romantik bir ilişkideyken kendim olmak, yalnızken kendim olmaktan daha zordur" ve kendini susturma boyutu için "Romantik bir ilişkide, anlaşmazlığa sebep olacağımı bildiğim hislerimi anlatmam" maddeleri sunulabilir.

Ölçeğin orijinal formunda 3 farklı ortamda bulunan katılımcılara ulaşılmıştır: Kadın sığınma yerlerindeki kadınlar, üniversite öğrencileri ve hamile olan ve hastanede bulunan kadınlar. Katılımcıların sırasıyla (kadın sığınma yerlerindeki kadınlar – üniversite öğrencileri – hamile olan ve hastanede bulunan kadınlar) ölçeğin Cronbach alfa değerleri dışsallaştırılmış benlik algısı boyutunda .83, .75 ve .79; kendini kurban olarak görme boyutunda .81, .65 ve .60; kendini susturma boyutunda .90, .78 ve .81; bölünmüş benlik boyutunda .78, .74 ve .83 olarak bulunmuştur. Yine katılımcıların sırasıyla ölçeğin test tekrar test güvenirliği katsayıları .93, .88 ve .89 olarak hesaplanmıştır (Jack ve Dill, 1992). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda ise, DFA sonuçları $\chi^2(428) = 957.729$, $p < .001$; RMSEA = 0,065 (0,059, 0,070); CFI = .909; TLI = .901; AIC = 1105.531 olarak; test-tekrar test güvenirliği ise .70 olarak bulunmuştur. Ancak ölçekte yer alan 1 ve 11. maddelerdeki yüklemeler anlamlı çıkmadığı için ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması 29 madde ile yapılmıştır (Kurtiş, 2010). Bu çalışma kapsamında, ölçeğin hem okul hem de okul dışındaki kadın katılımcılar üzerindeki DFA sonuçları $\chi^2 = 1159.37$, $Sd = 380$, $\chi^2/Sd = 3.05$, CFI = .94, NFI = .91, RMSEA = .063, SRMR = .06 olarak, Cronbach alfa değerleri ise dışsallaştırılmış benlik algısı boyutunda .78, kendini kurban olarak görme boyutunda .63, kendini susturma boyutunda .73, bölünmüş benlik boyutunda .73 olarak bulunmuştur.

Demografik Bilgi Formu

Çalışmada kadınların yaşadıkları kent, eğitim durumu, yaş, ilişki durumu ve anne olup olmadıklarına ilişkin demografik bilgilerin ortaya konulması amacıyla hazırlanan formdur.

Verilerin Toplanması

Çalışmada okul dışı katılımcıların yer aldığı meslek eğitim kurslarının bağlı olduğu müdürlüklerden ve üniversite öğrencilerinin bulunduğu ilgili üniversitelerin etik kurullarından gerekli izinler alınmıştır. Okul dışı katılımcılardan veriler hem (sınıf ortama yönelik) grup hem de (atölye ortama yönelik) bireysel uygulama şeklinde gerçekleştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinden oluşan katılımcılardan ise veriler, yalnızca grup uygulaması olarak elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada ön analizler çerçevesinde değişkenlere ilişkin betimleyici analizler yapıldıktan sonra, kendini susturmanın yaşanılan kente, annelik deneyimine, eğitim düzeyine ve ilişki durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ve çalışmada kullanılan örnekleme türünden dolayı, SPSS 23.0 paket

programı kullanılarak, Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Gruplar arası farkın büyüklüğünü anlamak amacıyla ise kendini susturma puanlarının etki değeri hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu çalışmada genç kadınlarda kendini susturmanın yaşanılan kente, eğitim düzeyine ve ilişki durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir.

Genç Kadınların Yaşanılan Kente Göre Kendini Susturma Puanları Açısından Aralarındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

Genç kadınların iki kente göre kendini susturma puanları açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanarak sonuçlar Tablo 1’de aktarılmıştır.

Tablo 1. Kadınların yaşadıkları kente göre kendini susturma puanlarına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları

Kent	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
İstanbul	248	236.06	58543.50	27667.500	.015
Erzurum	255	267.50	68212.50		

Tablo 1 incelendiğinde İstanbul’da ve Erzurum’da yaşayan kadınların kendini susturma puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda aralarında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur (U=27667.500, p< .05). Bu sonuca göre İstanbul ilinde yaşayan kadınların kendini susturma puanlarının, Erzurum ilinde yaşayan kadınların kendini susturma puanlarından daha düşük olduğu söylenebilir.

Genç Kadınların Annelik Deneyimine Göre Kendini Susturma Puanları Açısından Aralarındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

Genç kadınların annelik deneyimine (anne olup olmamalarına) göre kendini susturma puanları açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanarak sonuçlar Tablo 2’de aktarılmıştır.

Tablo 2. Kadınların annelik deneyimine göre kendini susturma puanlarına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları

Annelik Deneyimi	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Var	160	243.04	38886.50	26006.500	.345
Yok	343	256.18	87869.50		

Tablo 2 incelendiğinde annelik deneyimine göre kadınların kendini susturma puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda aralarında anlamlı farklılaşma olmadığı bulunmuştur (U=26006.500, p>.05). Bu sonuca göre anne olan ve olmayan kadınların kendini susturma düzeyleri açısından benzer oldukları söylenebilir.

Genç Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre Kendini Susturma Puanları Açısından Aralarındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

Genç kadınların eğitim düzeylerine göre kendini susturma puanları açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için Mann-Whitney U testi uygulanarak sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Kadınların üniversite öğrencisi olma ya da kursa devam etme durumuna göre kendini susturma puanlarına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları

Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Üniversite	234	233.67	54679.50	27184.500	.008
Kurs	269	267.94	72076.50		

Tablo 3 incelendiğinde eğitim durumlarına göre kadınların kendini susturma puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda aralarında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur (U=27184.500, p<.05). Bu sonuca göre üniversite okuyan kadınlarının kendini susturma puanlarının meslek eğitim kurslarında bulunan kadınlarının kendini susturma puanlarından daha düşük olduğu söylenebilir. Bir diğer ifadeyle araştırma kapsamındaki yüksek eğitime devam eden kadınların kendilerini daha az susturma eğiliminde oldukları görülmektedir.

Genç Kadınların İlişki Durumlarına Göre Kendini Susturma Puanları Açısından Aralarındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

Genç kadınların ilişki durumlarına göre kendini susturma puanları açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için Mann-Whitney U testi uygulanarak sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Kadınların ilişki durumlarına göre kendini susturma puanlarına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları

İlişki Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Var	260	255.88	66529.00	30581.000	.536
Yok	243	247.85	60227.00		

Tablo 4 incelendiğinde ilişki durumlarına göre kadınların kendini susturma puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda aralarında anlamlı farklılaşma olmadığı bulunmuştur (U=30581.000, p>.05). Bu sonuca göre ilişki durumuna göre ilişkisi olan ve olmayan kadınların kendini susturma düzeyleri açısından benzer oldukları söylenebilir.

Tartışma

Bu araştırmada genç kadınların kendini susturma puanlarında iki farklı kent, annelik deneyimi, eğitim düzeyi ve ilişki durumu açısından anlamlı farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen ilk bulguya göre kendini susturmanın yaşanılan kente göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu, kendini susturmaya ilişkin alanyazındaki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmalarda daha küçük yerleşim yerlerinde ve kasabalarda yaşayan kadınların önemli bir kısmının kendini susturma eğiliminde oldukları dikkat çekmektedir (Ali, 2010; Drat-Ruszczak, 2010). Bu durum belirli sosyal çevrelerde kendini susturmaya yönelik ilişkisel şemalarla açıklanabilir (Jack ve Ali, 2010). Ayrıca kendini susturma belirli sosyal çevrelerde kadını oluşturduğu bir yanıt olarak da değerlendirilmektedir. Bir diğer ifadeyle, bazı çevresel faktörler kadının kendini susturmasını olağan kabul ederek kadına ilişkin bir rol olarak değerlendirilmektedir. Bu tür sosyal çevrelerin genellikle nispeten daha küçük yerleşim yerlerinde bulunduğu bilindiğinden (Drat-Ruszczak, 2010), bu araştırmadaki kendini susturmanın kadınların yaşadıkları kente göre anlamlı farklılaşmasının beklendiği bir sonuç olduğu söylenebilir. Burada ele alınan iki kentten Erzurum nüfus açısından daha geleneksel bir yaşam biçiminin ve buna bağlı değerlerin hakim olduğu bir kent olma özelliğindedir. Bu bağlamda kendini susturmanın

yaşanılan kente göre farklılaşmasının bir diğer nedeni, kadınların içinde yer aldıkları topluma ilişkin cinsiyet rolleri olabilir. Toplumun kadın ve erkeğe ilişkin beklentilerinin ve onlara attıkları görevlerin katı sınırlarla ayrılmasını kapsayan geleneksel cinsiyet rollerinin (Woodhill ve Samuels, 2004), bir diğer ifadeyle kadınsı ve erkeksi cinsiyet rollerinin, kendini susturmayı artırdığı bilinmektedir (Murphy, 2003; Puzio, 2017; Reyes, 2014). Natsuaki, Samuels ve Leve (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, etkili duyuşsal ve bilişsel başa çıkma becerilerini kazanmadan önce kadınsı cinsiyet rolünün benimsenmesi ile kadınların rollerinde uyumsuz başa çıkma stratejilerine yöneldiği ve bu doğrultuda kendilerini susturdıkları görülmüştür. Harper ve Welsh (2007) ise, geleneksel cinsiyet rollerinin baskın olduğu çevrelerde kadınların romantik ilişkilerini devam ettirebilmek amacıyla kendilerini susturdıklarını öne sürmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin çevresel faktörler kapsamında kazanıldığına ilişkin vurgu (Moi, 2001), kadının kendini susturmasının içinde bulunduğu kente göre farklılaşmasını açıklayabilir. Öte yandan mevcut çalışmanın bulguları Türkiye kültüründe yer alan genç kadınları temsil ettiğinden, tek bir kültürde yer alan farklı kentlerdeki kadınların kendini susturmasının anlamlı düzeyde farklılaşması, Jack ve Ali'nin (2010) çalışması ile benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada farklı büyüklüğe ve fırsatlara sahip çevrelerde yaşayan kadınların, kendini susturma düzeylerinin de farklı olduğu görülmüştür. Bu durum mevcut çalışmadaki kentlerden birinin metropol özelliğe sahip olması, diğerinin ise böyle bir özelliğe sahip olmaması ile açıklanabilir. Bu nedenle ilişkisel davranışlar ele alındığında kişilerarası ilişkiler kadar, kadının içinde yer aldığı fiziksel çevrenin de değerlendirilmesi gereklidir (DeMarco, 2010).

Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç, kendini susturmanın annelik deneyimine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulgusudur. İlgili alanyazında, kadınların annelik deneyimi ile kendini susturmasında belirleyici olan etmenin kültür olduğu vurgulanmaktadır (Jack ve Ali, 2010). Mauthner (2010), bir kadının içinde bulunduğu sosyal çevrede yer alan annelik idealleri doğrultusunda, kendi istek ve ihtiyaçlarını görmezden geldiklerini öne sürmektedir. Zoellner ve Hedlund (2010) bu idealleri; küçük çocuklara yabancılar, hatta babaları tarafından bakılmasının onların dezavantajlı durumda olmasına neden olduğuna ve kreş ya da gündüz bakım evi gibi seçeneklere başvurmanın annelik imajına aykırı olduğuna ilişkin tutumlarla betimlemektedir. Ayrıca söz konusu idealler ile kadınların hali hazırda sahip olduğu annelik tutumları arasında fark olduğunda, kadınların kendilerini ifade etmek yerine, arka planda olmayı tercih ettiklerini ifade etmektedir. Ancak mevcut çalışmada kendini susturmanın annelik deneyimine sahip olma ya da olmamaya göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durumun nedeni, mevcut çalışmadaki kadınların geleneksel olmayan cinsiyet rollerine sahip olma ihtimalini düşündürebilir. Öyle ki kadınların sahip olduğu annelik şeması, geleneksel cinsiyet rolleri doğrultusunda şekillendiğinde, toplumsal çevrenin anneliğe ilişkin ideallerinden oldukça etkilenmektedir. Söz konusu idealler çerçevesinde oluşturulan 'ideal bir anne' ya da 'ideal bir eş' olma ile kadınlar, ilişkilerini güvenceye almak amacıyla da kendi seslerini duymazdan gelirler (Zoellner ve Hedlund, 2010). Dolayısıyla mevcut çalışmadaki anne olan ve olmayan kadınların kendini susturma düzeyleri açısından benzer oldukları söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen genç kadınlarda kendini susturmanın eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusu, yapılan diğer çalışmalar ile tutarlıdır (Bowleg, Belgrave ve Reisen, 2000). Mevcut çalışmada, okul dışı kadın katılımcılara meslek eğitim kursları aracılığıyla ulaşılmasının nedeni, bu kurslardaki bireylerin çoğunlukla kadınlardan oluşmasıdır. Alanyazında kadın katılımcılar ile yürütülen çalışmalara bakıldığında, kadınlara genellikle kadın cinsiyetiyle özdeşleşmiş kurslar üzerinden ulaşıldığı görülmektedir (Neves ve Nogueira, 2010). Öte yandan Drat Ruszczak (2010) tarafından yapılan bir çalışmada düşük eğitim düzeyine sahip olanların kendini daha fazla susturdıkları görülmüştür. Bir diğer ifadeyle kendini susturma düşük eğitim düzeyinden etkilenecek daha yoğun yaşanmaktadır. Jack ve arkadaşlarının (2010) Nepal toplumundaki kadınlarda kendini susturmayı inceledikleri çalışmada da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Söz konusu çalışmada düşük eğitim düzeyinin kendini susturmayı güçlü bir şekilde etkileyebildiği ve kadının kendini susturmasına ilişkin farkındalığın eğitimle kazanıldığı ifade edilmektedir. Dale ve arkadaşları (2014) da eğitim ve kariyere ilişkin daha az fırsatın kendini susturmaya katkıda bulunacağından söz etmektedir. Ek olarak, düşük eğitim düzeyine sahip kimi kadının kendini susturarak 'anne' rolüne kendilerini adayarak ve belirli bir oranda kişisel tatmin duygusu yaşayarak kendini susturmayı nispeten etkili hale getirdikleri görülmektedir (Drat Ruszczak, 2010). Bu durum da ise kendini susturmanın bir savunma mekanizması olarak işlev gördüğü söylenebilir. Kadınlarda kendini susturmanın eğitim düzeyine göre farklılaşması, yukarıda aktarılanlar doğrultusunda, beklendiği bir sonuç olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen son bulguda ise, genç kadınlarda kendini susturmanın ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır. İlgili alanyazında kendini susturmanın yakın ilişkiler

doğrultusunda gerçekleştiği ifade edilmektedir (Jack ve Ali, 2010). Ancak mevcut çalışmada kendini susturmanın herhangi bir ilişkiye sahip olma ya da olmamaya göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durumun nedeni kadınların kendini susturmaya yönelik tutumlarının sadece davranışsal boyutta değil, bilişsel boyutta da oluşması olabilir. Öyle aktif bir yakın ilişkiye sahip olmanın ötesinde ilişkisel süreçlere yönelik beklenti, plan ve düşünceler de kadınların kendini susturmaya ilişkin şemalar geliştirmelerine neden olabilir. Besser, Flett ve Hewitt (2010) tarafından yapılan çalışmada da ilişkilere yönelik inanç ve düşüncelerin kendini susturmayı etkilediği görülmektedir. Bu nedenle, herhangi bir ilişkisi olmayan kadınların da kendini susturma puanları, yakın ilişkisi olan kadınlarıkiyle benzerlik taşımış olabilir. Öte yandan herhangi bir ilişkiye sahip olan kadınların ise, ilişkisel süreçte yer almalarının başlı başına kendini susturmaya neden olmadığı söylenebilir. Kendini susturma, ilişkisel süreçlerde kadınların herhangi bir çatışmadan kaçınma ve ilişkiyi devam ettirme çabası doğrultusunda şekillendiğinden (Jack, 2003; Jack ve Dill, 1992) ve genellikle işlevsel olmayan bir başa çıkma stili olarak değerlendirildiğinden (Natsuaki ve ark., 2015); kendini susturmanın herhangi bir ilişkisi olan tüm kadınlarda deneyimlenmesi olanaksız görülmektedir. Bir diğer ifadeyle yakın bir ilişkiye sahip olmanın başlı başına kendini susturmanın bir belirleyicisi olmadığı söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sınırlı bulgular nicel araştırma yöntemiyle elde edilmiştir. Kendini susturmanın orijinal olarak depresyon tanısı almış kadınların anlatıları doğrultusunda açıklandığı göz önüne alındığında, kadınların görüşlerine başvurarak nitel araştırmaların yapılması, süreci farklı bir açıdan değerlendirmeye olanak sağlayabilir. Ayrıca çalışmada okul dışı katılımcılara yalnızca meslek eğitim kursları aracılığıyla ulaşılmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmaların okul dışı örneklemi temsil etmesi amacıyla çeşitli sektörlerdeki meslek elemanları (temizlik görevlisi, çocuk bakıcısı gibi bazı özel çalışma alanları da dahil ederek), işsiz bireyler ve çeşitli bölgelerdeki kadınlar üzerinde yürütülmesi önerilebilir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda, yine farklı çevrelerin karşılaştırılmasına yönelik, kırsalda yer alan katılımcılara da ulaşılabilir. Son olarak kadınların kendilerini susturmalarının ilerleyen yaşam dönemlerinde devam edip etmeyeceğini ve bu süreci etkileyebilecek olası değişkenleri belirlemek amacıyla boylamsal çalışmaların yapılması önerilebilir. Kadın yaşantısının daha derin anlaşılmasına katkıda bulunan kendini susturma olgusunun daha geniş çaplı ve farklı değişkenlerle ve araştırma yöntemleriyle incelenmesinin önemli katkılar getireceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Adams, G., & Plaut, V. C. (2003). The cultural grounding of personal relationship: Friendship in North American and West African worlds. *Personal Relationships, 10*, 333-347.
- Ali, A. (2010). Exploring the immigrant experience through self-silencing theory and the full-frame approach: The case of caribbean immigrant women in Canada and the United States. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 227-240). New York, NY: Oxford University Press.
- Astbury, J. (2010). The social causes of Women's depression: A question of right violated? In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 19-45). New York, NY: Oxford University Press.
- Besser, A., Flett, G. L., & Hewitt, P. L. (2010). Silencing the self and personality vulnerabilities associated with depression. In D.C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 285-312). New York, NY: Oxford University Press.
- Bowleg, L., Belgrave, F. Z., & Reisen, C. A. (2000). Gender roles, power strategies, and precautionary sexual self-efficacy: Implications for Black and Latina women's HIV/AIDS protective behaviors. *Sex roles, 42*(7), 613-635.
- Dainow, A. (2014). *The influence of feminism on self-silencing and friendship quality in women's same-sex friendships*. Master Thesis. The University of Guelph, Canada.

- Dale, S. K., Cohen, M. H., Kelso, G. A., Cruise, R. C., Weber, K. M., Watson, C., ... & Brody, L. R. (2014). Resilience among women with HIV: Impact of silencing the self and socioeconomic factors. *Sex roles, 70*(5-6), 221-231.
- DeMarco, R. F. (2010). Supporting voice in women living with HIV/AIDS. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 343-362). New York, NY: Oxford University Press.
- Demir Kaya, M. (2019). *Genç kadınlarda kendini susturma ve toplumsal cinsiyet rollerinin kimlik işlevleri üzerindeki etkisi*. Doktora Tezi. İstanbul, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Drat-Ruszczak, K. (2010). The meaning of self-silencing in Polish women. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 203-225). New York, NY: Oxford University Press.
- Eaker, E. D., & Kelly Hayes, M. (2010). Self-silencing and the risk of heart disease and death in women: The framingham offspring study. In D.C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 399-414). New York, NY: Oxford University Press.
- Erikson, E. H. (1994). *Identity, youth and crisis*. New York: Norton. (Reprinted from Identity, youth and crisis, 1968, New York: Norton)
- Fivush, R. (2002). Voice and silence: A feminist model of autobiographical memory. In J. Lucariello, J. A. Hudson, R. Fivush, & P. J. Bauer (Eds.), *The mediated mind: Essays in honor of Katherine Nelson* (pp. 1-38). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
- Gilligan, C. (2017). *Kadının farklı sesi*. (Çev. D. Dinçer, F. Arisan & M. Elma). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Gordon, R. A. (2010). Drugs don't talk: Do medication and biological psychiatry contribute to silencing the self? In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 47-72). New York, NY: Oxford University Press.
- Granski, M., Javdani, S., Sichel, C. E., & Rentko, M. (2020). Gender Differences in the Relationship Between Self-Silencing, Trauma, and Mental Health Among Juvenile Legal System-Involved Youth. *Feminist Criminology, 15*(5), 545-566.
- Harper, M. S., & Welsh, D. P. (2007). Keeping quiet: Self-silencing and its association with relational and individual functioning among adolescent romantic couples. *Journal of Social and Personal Relationships, 24*, 99-116.
- Hautamaki, A. (2010). Silencing the self across generations and gender in Finland. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 175-201). New York, NY: Oxford University Press.
- Jack, D. C. (1991). *Silencing the self: Women and depression*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Jack, D. C. (2003). The anger of hope and the anger of despair: How anger relates to women's depression. In J. Stoppard & L. McMullen (Eds.), *Situating sadness: Women and depression in social context* (pp. 62-87). New York: New York University Press.

- Jack, D. C., & Ali, A. (2010). Introduction: Culture, self-silencing, and depression: A contextual-relational perspective. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 3-17). New York, NY: Oxford University Press.
- Jack, D. C., & Dill, D. (1992). The silencing the self scale: Schemas of intimacy associated with depression in women. *Psychology of Women Quarterly*, 16, 97-106.
- Jack, D. C., Pokharel, B., & Subba, U. (2010). "I don't express my feelings to anyone": How self-silencing relates to gender and depression in Nepal. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 147-173). New York, NY: Oxford University Press.
- Jordan, J. (2010). On the critical importance of relationships for women's well-being. In D.C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 99-106). New York, NY: Oxford University Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kurtiş, T. (2010). *Self-silencing and well-being among turkish women*. Doktora Tezi. Koç Üniversitesi, İstanbul.
- Lafrance, M. N. (2009). *Women and depression: Recovery and resistance*. London: Routledge.
- Le Bon, G. (2009). *Kitleler psikolojisi*. (Çev. Y. Ender). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Mauthner, N. S. (2010). "I wasn't being true to myself": Women's narratives of postpartum depression. In D.C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 459-484). New York, NY: Oxford University Press.
- Miller, L. T. (1996). *The self-silencing process in late adolescence: The relationship with depression and mother/doughter relationship*. Doctoral Dissertation. University of Cincinnati, USA.
- Moi, T. (2001). *What is a woman?: And other essays*. Oxford: Oxford University Press on Demand.
- Murphy, J. (2003). *Silencing the self: Depression, oppression, and gender*. Doctoral Dissertation. Alliant International University, Los Angeles.
- Natsuaki, M. N., Samuels, D., & Leve, L. D. (2015). Puberty, identity, and context: A biopsychosocial perspective on internalizing psychopathology in early adolescent girls. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 389-405). New York, NY: Oxford University Press.
- Neely-Smith, S., & Patsdaughter, C. A. (2003). *The influence of self-esteem and self-silencing on self-efficacy for negotiating safer behaviors in urban Bahamian women* (Doctoral dissertation, Barry University, Miami Shores).
- Neves, S., & Nogueira, C. (2010). Deconstructing gendered discourses of love, power, and violence in intimate relationships: Portuguese women's experiences. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 241-259). New York, NY: Oxford University Press.
- Nicolas, G., Hirsch, B., & Beltrame, C. (2010). Sociopolitical, gender, and cultural factors in the conceptualization and treatment of depression among Haitian women. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 313-330). New York, NY: Oxford University Press.

- Oh, J. J. (2010). *Self silencing, cultural values and well-being among Asian and European American women*. Doctoral Dissertation. Alliant International University, Los Angeles.
- Page, J. R., Stevens, H. B., & Galvin, S. L. (1996). Relationships between depression, self-esteem, and self-silencing behavior. *Journal of Social and Clinical Psychology, 15*(4), 381-396.
- Puzio, A. R. (2017). *The socialization of the adolescent voice: Selfsilencing as an expression of culture and context*. Doctoral Dissertation. Wake Forest University, USA.
- Reyes, D. Y. (2014). *Ethnic differences in self-silencing and traditional Latino gender roles in Latina women*. Doctoral Dissertation. Walden University, USA.
- Sormanti, M. (2010). Facilitating women's development through the illness of cancer: Depression, self-silencing, and self-care. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 363-380). New York, NY: Oxford University Press.
- Stoppard, J. M. (2010). Commentary: Self-silencing and Women's depression. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 505-513). New York, NY: Oxford University Press.
- Witte, T. H., & Sherman, M. F. (2002). Silencing the self and feminist identity development. *Psychological Reports, 90*, 1075-1083.
- Woodhill, B. M., & Samuels, C. A. (2004). Desirable and undesirable androgyny: A prescription for the twenty-first century. *Journal of Gender Studies, 13*(1), 15-42.
- Zoellner, T., & Hedlund, S. (2010). Women's self-silencing and depression in the socio-cultural context of Germany. In D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures* (pp. 107-127). New York, NY: Oxford University Press.